

Sygn. akt III AUa 477/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 listopada 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Małgorzata Pasek
	sędzia Elżbieta Gawda sędzia (del.) Danuta Dadej-Więsyk (spr.)
Protokolant: st. prot. sądowy Joanna Malena	

po rozpoznaniu w dniu 27 listopada 2019 r. w Lublinie

sprawy M. C.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o prawo do emerytury rolniczej

na skutek apelacji M. C.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 5 kwietnia 2019 r. sygn. akt VIII U 1133/18

oddala apelację.

Danuta Dadej-Więsyk Małgorzata Pasek Elżbieta Gawda

III AUa 477/19

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 20 lutego 2018 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego odmówił M. C. przyznania prawa do emerytury rolniczej na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2017 roku, poz. 2336) z uwagi na brak spełnienia przesłanki podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 30 lat. Organ rentowy wskazał, że wnioskodawca legitymuje się stażem wynoszącym 29 lat, 2 miesiące i 25 dni. Nie uwzględniono okresu pracy w gospodarstwie rolnym teściów od 1 lipca 1986 roku do 25 czerwca 1987 roku z powodu braku dokumentu potwierdzającego to ubezpieczenie.

Wyrokiem z dnia 5 kwietnia 2019 roku Sąd Okręgowy w Lublinie oddalił odwołanie M. C. od decyzji z dnia 20 lutego 2018 roku.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach i rozważaniach prawnych :

M. C. urodził się (...). W dniu 23 stycznia 2018 roku złożył wniosek o emeryturę. Rodzice wnioskodawcy nie posiadali gospodarstwa rolnego. Wnioskodawca ukończył (...) Szkołę Zawodową w dniu 20 czerwca 1974 roku, zaś w 1977 roku Technikum (...). W okresie od 1 września 1971 roku do dnia 18 sierpnia 1974 roku oraz w okresie od 8 listopada 1977 roku do 30 czerwca 1986 roku był zatrudniony w Wytwórni (...) w Ś., W okresie od 16 lipca 1977 roku do 29 października 1977 roku był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w L.. Stosunek pracy nawiązany w dniu 8 listopada 1977 roku z Wytwórnią (...) w Ś. został rozwiązany za wypowiedzeniem dokonany przez wnioskodawcę. W okresie od 10 grudnia 1991 roku do 31 grudnia 1992 roku wnioskodawca był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w L.. W dniu 26 czerwca 1987 roku J. G. – teściowa wnioskodawcy przekazała swojej córce W. C. – żonie wnioskodawcy gospodarstwo rolne (k. 35 – 38 a.e.). Wnioskodawca podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie od 26 czerwca 1987 roku do 31 grudnia 1991 roku i w okresie od 1 stycznia 1993 roku do 20 września 2017 roku. W dniu 21 września 2017 roku wnioskodawca przekazał swój udział w gospodarstwie rolnym nabyty w drodze dziedziczenia po żonie, dzieciom (k. 39-42v a.e.).

Związek małżeński wnioskodawca zawarł we (...) i od tego czasu mieszkał u teściów w W.. Żona wnioskodawcy nie pracowała zawodowo, utrzymywała się z wynagrodzenia męża, zajmowała się gospodarstwem domowym, dziećmi, pracowała także w gospodarstwie rolnym rodziców. Teść wnioskodawcy zmarł (...). Gospodarstwo miało około(...)ha. W gospodarstwie hodowane było bydło mleczne w ilość 9 sztuk, uprawiane było zboże, buraki cukrowe, warzywa pod osłonami – sałata, rzodkiewka, pomidory i ogórki. Po śmierci teścia podatki opłacała żona wnioskodawcy. Wnioskodawca nie dysponuje dokumentami potwierdzającymi opłacanie podatków i składek na ubezpieczenie społeczne rolników. W kwestionariuszu, który wnioskodawca złożył 18 stycznia 2018 roku nie ujął spornego okresu. W sporym okresie żona wnioskodawcy nie była ubezpieczona w FUS. Ubezpieczeniem tym została objęta dopiero jak przejęła gospodarstwo. Wnioskodawca pomagał teściom w prowadzeniu gospodarstwa rolnego, uprawiał sałatę i rzodkiewkę pod folią. Gospodarstwo rolne miało powierzchnię około (...) ha. W gospodarstwie był koń i traktor. W pismach z dnia 4 stycznia 2018 roku, 5 marca 2018 roku i 5 lipca 2018 roku Burmistrz P. poinformował, że nie posiada dokumentów potwierdzających opłacanie składek na FUSR przez wnioskodawcę w spornym okresie (k. 19 a.s., k.22, k. 65 a.e.). Wskazał, że 25 lutego 1993 roku całość dokumentacji z zakresu ubezpieczenia społecznego rolników (karty ewidencyjne) przekazano z Urzędu Gminy w P. do Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddziału regionalnego w L. (k.22 a.e.). Wskazano także, że z uwagi na zakwalifikowanie dokumentacji dotyczącej opłacania podatków do kategorii(...) organ ten nie posiada także dokumentów potwierdzających opłacanie podatków w spornym okresie przez K. i J. G. k. 19 a.s.).

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o całokształt materiału dowodowego zgromadzonego w związku z rozpoznaniem odwołania wnioskodawcy od decyzji organu rentowego, w tym w oparciu o dokumenty znajdujące się w aktach sprawy i aktach emerytalnych. Dokumenty te Sąd obdarzył w pełni wiarą, jako że zostały sporządzone przez uprawnione do tego podmioty w przepisanej formie, zaś ich autentyczność, ani też osnowa nie były kwestionowane w toku postępowania.

Dokonując ustaleń faktycznych Sąd oparł się na zeznaniach świadków A. M. (k.26v-27), W. K. (k.15v-16), które w pełni obdarzył wiarą. Ustaleń faktycznych Sąd dokonał także na podstawie zeznań wnioskodawcy M. C. (k.42v, k. 14v-15), które obdarzył wiarą w zakresie tak ustalonego stanu faktycznego, za wyjątkiem tej części, w której wnioskodawca zeznał, że jego teściowa nie pracowała w gospodarstwie rolnym. W tym zakresie zeznania są sprzeczne z zeznaniami świadka A. M., który jest osobą obca dla wnioskodawcy, nie zainteresowaną wynikiem postępowania, i który zeznał, że widywał teściowa wnioskodawcy przy pracach polowych. Mając na uwadze realia pracy w rolnictwie zeznania świadka należało uznać za wiarygodne, albowiem teściowa wnioskodawcy zapewne wykonywała wszystkie te prace, na które pozwalał jej stan zdrowia. Odnosnie opłacania składek na ubezpieczenie rolnicze wnioskodawca również nie posiadał na ten temat kategorycznej wiedzy, zeznał jedynie, że rozmawiał z teściem na ten temat, aby za niego opłacać składki.

W świetle powyższych ustaleń Sąd Okręgowy uznał, iż odwołanie wnioskodawcy nie jest zasadne i nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd I instancji wskazał, iż emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu (rolnikowi, domownikowi), który spełnia łącznie następujące warunki:

1. osiągnął wiek emerytalny, który od 1 października 2017 r. wynosi 60 lat dla kobiety i 65 lat dla mężczyzny,
2. podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 25 lat. Okres podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu to okres ubezpieczenia społecznego rolników począwszy od 1 stycznia 1991 r.

Ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników przewiduje także możliwość przyznania ubezpieczonemu rolnikowi emerytury rolniczej, jeśli do dnia 31 grudnia 2017 r. spełnił on łącznie warunki dotyczące:

1. osiągnął wiek 55 lat, jeśli jest kobietą, albo 60 lat, jeśli jest mężczyzną,
2. podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 30 lat,
3. zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej.

Do okresów podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, od których zależy prawo do emerytury rolniczej, zalicza się okresy:

1. podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990;
2. prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16. roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r.;
3. od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi. Przepisy emerytalne to przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1383 z późn. zm.).

Okresów, o których mowa wyżej, nie zalicza się do ubezpieczenia, jeżeli zostały one zaliczone do okresów, od których zależy prawo do emerytury lub renty na podstawie odrębnych przepisów. Osobom urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przy ustalaniu prawa do emerytury rolniczej nie uwzględnia się okresów ubezpieczenia innego niż rolnicze - zmiana wprowadzona ustawą z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 926). Prawo do emerytury rolniczej uzyskuje zatem osoba podlegająca ubezpieczeniu społecznemu rolników, która poza wymaganym wiekiem oraz zaprzestaniem prowadzenia działalności rolniczej (w przypadku emerytury rolniczej tzw. "wcześniejszej"), będzie legitymować się co najmniej 25-letnim lub 30-letnim okresem podlegania wyłącznie rolniczemu ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu. W przypadku osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. okresów podlegania innemu ubezpieczeniu społecznemu nie zalicza się również przy ustalaniu wysokości emerytury rolniczej.

Sąd Okręgowy podkreślił, iż w przedmiotowej sprawie okolicznością sporną była możliwość zaliczenia wnioskodawcy do stażu pracy w rolnictwie okresu od 1 lipca 1986 roku do 25 czerwca 1987 roku, przy czym za okres ten brak jest dokumentacji potwierdzającej fakt opłacania przez wnioskodawcę składek na ubezpieczenie rolnicze. Wnioskodawca powołuje się na okoliczność, że w tym okresie był domownikiem w gospodarstwie rolnym teściów, pracował w tym gospodarstwie, więc zapewne składki za niego były odprowadzane.

Zgodnie z art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników i ich rodzin (j. t. Dz. U. z 1989 r. Nr 24, poz. 133 ze zm.), obowiązującej od 1 stycznia 1983 r. do 31 grudnia 1990 r. – przez użyte w ustawie określenie domownika rozumie się członków rodziny rolnika i inne osoby pracujące w gospodarstwie rolnym, jeżeli pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym z rolnikiem, ukończyły 16 lat, nie podlegają obowiązkowemu ubezpieczeniu na podstawie innych przepisów, a ponadto praca w gospodarstwie rolnym stanowi ich główne źródło utrzymania. Przepis art. 43 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. w brzmieniu pierwotnym przewidywał co do zasady

stałą wysokość składki na ubezpieczenie społeczne rolników. Od dnia 1 stycznia 1989 r. przedmiotowy przepis wprowadził zasadę ustalania rocznej składki na ubezpieczenie społeczne od każdego ubezpieczonego, z każdego hektara przeliczeniowego, od dochodu szacunkowego z działów specjalnych.

Sąd I instancji wskazał, że wnioskodawca w spornym okresie mieszkał z teściami jednak nie wykazał, iż prowadził z nimi wspólne gospodarstwo domowe. Co więcej, wnioskodawca zeznał, że jego żona podlegała ubezpieczeniu rolniczemu dopiero po przekazaniu jej gospodarstwa rolnego, pomimo tego, że wcześniej nie pracowała zawodowo. Wnioskodawca natomiast do 30 czerwca 1986 roku pracował zawodowo i podlegał obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu z innego tytułu. Wnioskodawca nie wykazał również, aby praca w gospodarstwie rolnym stanowiła jego główne źródło dochodu. Tak jak wskazano, do 30 czerwca 1986 roku wnioskodawca pracował poza rolnictwem, pomagał jedynie teściom w prowadzeniu gospodarstwa rolnego. Odnosząc się do kwestii potwierdzenia opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników za wnioskodawcę w spornym okresie zauważyć należy, że organ gminy wyraźnie wskazał, że dokumentacja (karty ewidencji) zostały przekazane do KRUS w 1993 roku. Karty ewidencji wnioskodawcy za sporny okres KRUS nie posiada. Mając na uwadze krótki upływ czasu od roku 1986 do roku 1993, nie sposób uznać, aby dokumenty te zaginęły lub zostały zniszczone, nadto na okoliczność taką nie powoływał się Burmistrz P..

Wobec powyższego Sąd Okręgowy uznał, iż nie można przyjąć, że wnioskodawca podlegał w spornym okresie obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu rolników jako domownik teściów, a tym samym uznać, że nie może on ponosić winy za brak dokumentacji potwierdzającej fakt opłacania składek wobec braku przesłanek do przyjęcia, że podlegał on w tym okresie obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Z tych wszystkich względów i na mocy powołanych przepisów oraz art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy w Lublinie orzekł jak w sentencji wyroku.

Apelację od opisanego wyroku złożył wnioskodawca, zaskarżając wyrok w całości i stawiając mu następujące zarzuty:

1. naruszenia prawa materialnego, tj. art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników i ich rodzin obowiązującej od 1 stycznia 1983 roku do 31 grudnia 1990 roku poprzez przyjęcie, że wnioskodawca nie jest domownikiem w rozumieniu powołanych przepisów a tym samym nie spełnia przesłanek do przyznania mu emerytury rolniczej, podczas gdy wnioskodawca począwszy od (...) pozostawał we wspólnym gospodarstwie z żoną i teściami, będącymi rolnikami, w tej dacie miał ukończone 16 lat, a przez okres co najmniej od 1 lipca 1986 roku do 25 czerwca 1987 roku w związku ze śmiercią teścia przejął prowadzenie gospodarstwa rolnego, w których stale pracował i która to praca stanowiła wyłączone źródło dochodu jego i jego rodziny;
2. błędnego przyjęcia, że wnioskodawca będąc w związku małżeńskim od roku(...) nie pozostawał we wspólnym gospodarstwie domowym z teściami, podczas gdy od zawarcia związku małżeńskiego w (...) roku wnioskodawca wraz z teściami zamieszkiwał w jednym domu, bez ustalenia odrębnego sposobu korzystania z poszczególnych pomieszczeń, a cała rodzina, w tym również wnioskodawca w spornym okresie utrzymywała się z prowadzenia gospodarstwa rolnego, wspólnie uprawiając ziemię i chowając zwierzęta i rozporządzając uzyskanym z tego tytułu dochodem.
3. błędnego przyjęcia, że wnioskodawca w spornym okresie tj. od 1 lipca 1986 roku do 25 czerwca 1987 roku jedynie pomagał w prowadzeniu gospodarstwa, podczas gdy jak wynika ze zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego wnioskodawca w spornym okresie w związku ze śmiercią teścia zrezygnował z dotychczasowej pracy zawodowej i przejął prowadzenie gospodarstwa rolnego;
4. błędnego przyjęcia, że wnioskodawca nie wykazał, aby praca w gospodarstwie rolnym w okresie od 1 lipca 1986 roku do 25 czerwca 1987 roku nie stanowiła jego głównego źródła dochodu, podczas gdy ze zgromadzonego materiału dowodowego, w tym zeznań powołanych w niniejszej sprawie świadków wynika, że po śmierci teścia w (...) roku wnioskodawca zaprzestał pracy zawodowej na rzecz prowadzenia gospodarstwa rolnego teściów, a dochody uzyskiwane wówczas z tego tytułu stanowiło jedyne źródło dochodu całej rodziny;

5. błędnego przyjęcia, że nie można przyjąć, że wnioskodawca podlegał w spornym okresie obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu rolników jako domownik teściów, z powodu nie posiadania przez KRUS karty ewidencji wnioskodawcy za sporny okres i nie sposób uznać, aby dokumenty te zaginęły lub zostały zniszczone, podczas gdy teza dotyczący pracy wnioskodawcy w gospodarstwie rolnym wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym w szczególności zeznań świadków, którzy potwierdzili, że wnioskodawca w spornym okresie po śmierci teścia pracował w gospodarstwie rolnym i dochody z tego tytułu stanowiły wyłączne źródło dochodu całej rodziny.

W związku z podniesionymi zarzutami, na podstawie art. 368 § 1 pkt 5 k.p.c., wnioskodawca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie wniesionego odwołania w całości (apelacja k. 62-65).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Zarzuty apelacji nie mogą skutkować zmianą zaskarżonego wyroku.

Apelacja zarzuca naruszenie art.2 pkt 2 ustawy z 14.12.1982 r. o usr i ich rodzin obowiązującej od 1.01.1983 r. do 31.12.1990 r. poprzez przyjęcie , że wnioskodawca nie jest domownikiem w rozumieniu powołanych przepisów.

Sąd Okręgowy z przeprowadzonego postępowania dowodowego wyprowadził częściowo błędne wnioski, jednakże nie mają one wpływu na prawidłowość rozstrzygnięcia.

Podkreślić należy, iż w postępowaniu pierwszoinstancyjnym istota sporu dotyczyła możliwości zaliczenia do stażu ubezpieczeniowego okresu pracy wnioskodawcy w gospodarstwie rolnym teściów od 1 lipca 1986 r. do 25 czerwca 1987 r.

Stosownie do treści art. 378 § 1 KPC sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji co oznacza iż jako sąd merytoryczny dokonuje własnych ustaleń faktycznych.

Przypomnieć należy, iż ubezpieczony wniósł odwołanie od decyzji odmawiającej przyznania wnioskowego świadczenia, tj. emerytury na podstawie aktualnie obowiązującej ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 1403.).

Podstawę prawną wnioskowanego przez ubezpieczonego świadczenia stanowi art. 19 ust. 2 ustawy o usr, w myśl którego, emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny 60 lat ;
- 2) podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 30 lat,
- 3)zaprzeszał prowadzenia działalności rolniczej

Sporną na etapie postępowania apelacyjnego pozostaje przesłanka, 30-letniego stażu ubezpieczeniowego, a apelacja kwestionuje niezaliczenie okresu pracy wnioskodawcy w gospodarstwie rolnym teściów od 1 lipca 1986 r. do 25 czerwca 1987 r.

Oceny prawidłowości niezaliczenia wskazanego wyżej okresu do stażu ubezpieczeniowego nie można dokonywać w oderwaniu od treści art. 20 usr w zw. z art. 6 pkt 14 usr Stosownie do treści art. 20 ust. 1 usr , do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2 zalicza się okresy:

- 1) podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990;
- 2) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r.;
- 3) od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi.

Przypomnieć można, iż spornym jest okres od 1 lipca 1986 r. do 25 czerwca 1987 r., a więc zaliczeniu, do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2, będzie zgodnie z treścią art. 20 ust. 1 pkt 1usr, który wymienia okresy - podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990.

Nie można jednak tracić z pola widzenia, iż przywołany przepis podlega uzupełnieniu o treść art. 6 pkt 14 ustawy o usr, zgodnie z którym ilekroć w ustawie jest mowa o okresach podlegania określonemu ubezpieczeniu społecznemu - rozumie się tylko takie okresy, za które opłacono przewidziane w odpowiednich przepisach składki na to ubezpieczenie, chyba że w myśl tych przepisów nie istniał obowiązek opłacania składek. Oceniając sytuację ubezpieczonego w spornym okresie przez pryzmat ówczesnie obowiązującej ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz.U. z 1982 r. Nr 40, poz. 268 ze zm.) odwołać należy się w pierwszej kolejności do zawartych w art. 2 tej ustawy definicji legalnych, w myśl których przez użyte w ustawie określenie:

1) rolnik - rozumie się osobę:

a) prowadzącą gospodarstwo rolne lub dział specjalny samodzielnie albo w charakterze współwłaściciela (współposiadacza) na gruntach stanowiących jej własność lub będących w jej posiadaniu,

b) małżonka rolnika;

2) domownicy - rozumie się członków rodziny rolnika i inne osoby pracujące w gospodarstwie rolnym, jeżeli pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym z rolnikiem, ukończyły 16 lat, nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na podstawie innych przepisów, a ponadto praca w gospodarstwie rolnym stanowi ich główne źródło utrzymania. Przepis art. 43 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. w brzmieniu pierwotnym przewidywał co do zasady stałą wysokość składki na ubezpieczenie społeczne rolników. Od dnia 1 stycznia 1989 r. przedmiotowy przepis wprowadził zasadę ustalania rocznej składki na ubezpieczenie społeczne od każdego ubezpieczonego, z każdego hektara przeliczeniowego, od dochodu szacunkowego z działów specjalnych. Radzie Ministrów powierzono określenie w drodze rozporządzenia szczegółowych zasad i trybu rocznego ustalania wysokości składek, wymierzania i ich pobierania na pokrycie jednej trzeciej wydatków. Zgodnie z art. 44 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. składkę na ubezpieczenie społeczne rolników opłaca rolnik prowadzący gospodarstwo rolne. Obowiązek opłacania składki, o której mowa w ust. 1, powstaje od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu, w którym rolnik rozpoczął prowadzenie gospodarstwa rolnego, a ustaje z końcem miesiąca kalendarzowego, w którym rolnik przestał prowadzić gospodarstwo. Przechodząc do przepisów rozporządzenia wykonawczego do wyżej omówionej ustawy, tj. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 marca 1983 r.

w sprawie wykonywania niektórych przepisów ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz. U. z 1983 r. Nr 21, poz. 94 ze zm.) stwierdzić należy, że stosownie do § 1 rozporządzenia naczelnik gminy prowadzi ewidencję okresów ubezpieczenia i opłacania składek na Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników każdej z osób objętych ubezpieczeniem. Na podstawie prowadzonej ewidencji naczelnik gminy potwierdza okresy ubezpieczenia oraz dane niezbędne do ustalenia prawa

i wysokości świadczeń przysługujących z ubezpieczenia społecznego. Z dniem 29 marca 1990 r. do przepisu tego dodano ust. 2, zgodnie z którym Prezes ZUS

w porozumieniu z Ministrem Finansów ustala wzory dokumentacji ewidencyjnej.

Przepis § 28 ust. 1 rozporządzenia stanowił, że każdemu z rolników będącemu współwłaścicielem (współposiadaczem) prowadzonego gospodarstwa rolnego wymierza się składkę odrębnie, odpowiednio do jego udziału we współwłasności lub współposiadaniu, stwierdzonego na podstawie dokumentów lub oświadczeń zainteresowanych. Rolnik jest obowiązany przedstawić naczelnikowi gminy dane niezbędne do ustalenia obowiązku ubezpieczenia. Przepis § 29 ust. 1 – w brzmieniu obowiązującym od dnia 28 stycznia 1988 r. - precyzował, iż naczelnik gminy wymierza składkę w drodze decyzji po ustaleniu, że rolnik, jego małżonek i domownicy podlegają ubezpieczeniu. Rolnik jest obowiązany przedstawić naczelnikowi gminy dane niezbędne do ustalenia obowiązku ubezpieczenia. Od dnia 31 sierpnia 1989

r., po zmianie cyt. § 29 rozporządzenia, naczelnik gminy obowiązany był wymierzać składkę w drodze decyzji po ustaleniu, że rolnik, jego małżonek i domownicy podlegają ubezpieczeniu. Rolnik z kolei obowiązany był przedstawić naczelnikowi gminy dane niezbędne do ustalenia obowiązku ubezpieczenia, a w szczególności składać oświadczenie o: podjęciu pracy co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy obowiązującego w danym zawodzie, podjęciu innej działalności powodującej objęcie przepisami o ubezpieczeniu społecznym lub o zaopatrzeniu emerytalnym, nabyciu prawa do emerytury lub renty.

Odnosząc powyższe do realiów przedmiotowej sprawy wskazać należy, iż wnioskodawca w toku postępowania przed Sądem I instancji nie wykazał aby w okresie od 1 lipca 1986 r. do 25 czerwca 1987 r. został zgłoszony do ubezpieczenia, w szczególności do ubezpieczenia rolniczego i nie była odprowadzana za niego żadna składka na ubezpieczenie. Wnioskodawca nie dysponuje dokumentami potwierdzającymi opłacanie podatków i składek na ubezpieczenie społeczne rolników. Podatki były płacone sołtysowi. Sołtys, któremu płacone były podatki nie żyje. Składki były płacone razem z podatkiem rolnym sołtysowi lub w urzędzie gminy. W nakazach płatniczych wskazane były za kogo i w jakich kwotach są opłacane składki na ubezpieczenie społeczne rolników. Karty ewidencji organ gminy przekazał do KRUS w 1993 roku. Karty ewidencji wnioskodawcy za sporny okres KRUS nie posiada. Żaden z przesłuchanych świadków ani wnioskodawca nie posiadali wiedzy odnośnie opłacania składek za skarżącego. W kwestionariuszu, który wnioskodawca złożył 18 stycznia 2018 roku nie ujął spornego okresu. W sporym okresie również żona wnioskodawcy nie była ubezpieczona w FUS. Ubezpieczeniem tym została objęta dopiero jak przejęła gospodarstwo w dniu 26.06.1987 roku..

W spornym okresie ubezpieczony po zaprzestaniu pracy zawodowej pracował w gospodarstwo rolnym, należącym do teściów. W gospodarstwie tym mieszkali wspólnie teściowie, skarżący wraz z żoną i ich dzieci. Teściowa wnioskodawcy miała amputowaną nogę. Teść wnioskodawcy zmarł w (...) roku. Gospodarstwo miało około(...)ha. W gospodarstwie hodowane było bydło mleczne w ilość 9 sztuk, uprawiane było zboże, buraki cukrowe, warzywa pod osłonami – sałata, rzodkiewka, pomidory i ogórki. W gospodarstwie było około 6-10 tuneli foliowych. Po śmierci teścia w gospodarstwie pracował wnioskodawca wraz z żoną. Orał, zbierał ziemniaki, odstawał mleko do mleczarni, najwięcej pracy było w tunelach, z czym wiązała się również konieczność sezonowego opalania. W spornym okresie wnioskodawca ani jego żona nie mieli innych źródeł utrzymania poza gospodarstwem rolnym.

W świetle powyższych ustaleń, wbrew stanowisku Sądu Okręgowego, wnioskodawca spełnia przesłanki uznania go za domownika w rozumieniu art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, Jednakże ustalenia te nie mają wpływu na treść rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego i nie mogą skutkować zmianą zaskarżonego wyroku zgodnie z wnioskiem apelacji.

Zgodnie z art. 3 przywołanej ustawy, ubezpieczenie jest obowiązkowe (ust. 1). W myśl ust. 2 ubezpieczeniu nie podlegają osoby:

- 1) podlegające ubezpieczeniu społecznemu na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin,
- 2) użytkujące wyłącznie grunty deputatowe lub stanowiące własność związków wyznaniowych.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, w całym spornym okresie od 1 lipca 1986 r. do 25 czerwca 1987 r. ubezpieczony był domownikiem i z tego tytułu winien podlegać obowiązkowemu ubezpieczeniu rolników. Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika jednak, że do takiego ubezpieczenia wnioskodawca nie był zgłoszony, ani jako rolnik, ani nawet jako domownik i co najważniejsze, nie była odprowadzana składka na to ubezpieczenie.

W konsekwencji zaś, skoro za ten okres nie opłacano przewidzianych w ustawie z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin składek na to ubezpieczenie, zgodnie z art. 43, a jedyna sytuacja zwolnienia z tego obowiązku przewidziana została dla osób pobierających okresową rentę inwalidzką (art. 43 ust. 1 pkt 1 w brzmieniu obowiązującym do 1 stycznia 1990 r. - Dz.U. z 1990 r. Nr 14, poz. 90), to sporny okres od 1 lipca 1986 r. do 25 czerwca 1987 r. nie może zostać uznany za okres podlegania

określonym ubezpieczeniu społecznemu w rozumieniu art. 6 pkt 14 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, a tym samym podlegać zaliczeniu jako okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990 (art. 20 ust. 1 pkt 1 usr)do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2 o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Zaprezentowana wyżej ocena znajduje poparcie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w wyroku z dnia 8 maja 2008 r., sygn. akt I UK 346/07, wskazał, że przesłanką uzyskania prawa do emerytury (drugiej) jest podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników w rozumieniu opłacania składek na to ubezpieczenie. Z kolei w wyroku z dnia 21 lutego 2012 r., sygn. akt I UK 304/11, Sąd Najwyższy stwierdził, że zasadą obowiązującą przy kwalifikowaniu określonego czasu jako okresu podlegania danemu rodzajowi ubezpieczenia społecznego jest, iż za okres rolniczego ubezpieczenia społecznego może zostać uznany wyłącznie ten okres, za który opłacono składki na to ubezpieczenie. Jedynie w drodze wyjątku od tej zasady, za okres rolniczego ubezpieczenia społecznego może być uznany także inny okres podlegania temu ubezpieczeniu, za który - w myśl przepisów ubezpieczeniowych - nie istniał obowiązek opłacania składek.

Reasumując, w ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy wydał odpowiadające prawu rozstrzygnięcie.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 KPC, orzekł jak w sentencji.

Danuta Dadej-Więsyk Małgorzata Pasek Elżbieta Gawda